

mányolás vétségében marasztalják *el.* Ez az ideológiai változás visszautkröződik az életformák olyan mértékű megváltozásában, melynek jelentőségét nem lehet tulbecsülni..."

Szende László

A KÖNYV ÉS VALUTAHÁBORÚ. Georges Duhamel, a francia akadémia ujdonsült tagja, az irodalom változtató feladatait ridegen tagadó kispolgári humanizmus egyik legismertebb francia képviselője írja a *Marianne* című hetilapban a francia könyvkivitel sorsáról a következő kétségbeesett sorokat:

„Franciaország erkölcsi presztizsét „szellemi kivitelének”: a külföldre szállított műtárgyaknak, színműveknek, tudományos, irodalmi és bölcsészeti könyveknek köszönheti. Nos, ez a szellemi kivitel a közel jövőben teljesen megszűnik. Ami a könyvet illeti, úgy az irodalmi, mint a tudományos könyv helyzete tragikus. A valutaháború, mely oly' nagy károkat okoz az összes iparágaknak, a legjobb uton van ahhoz, hogy teljesen tönkretegy a francia könyvtermelést. Egész sor ország képtelen a francia könyv megvásárlására, mivel nem tud tőkét exportálni kötelezettségei teljesítésére, Németországgal, a könyvek Németországgal, melynek oly' nagy az olvasó közönsége, olyan a pénzügyi viszonyunk, hogy a legtöbb kiadó egyszerűen nem, szállít a németeknek, mert nem akarja tovább is odaveszteni teljes befektetését. Ausztria és Magyarország szinte semmit sem tudnak már vásárolni és fizetni. Más országok viszont, mint Görögország, Románia, Portugália, stb. átutalási nehézségekkel küzdenek. Olaszország olyan gondokkal birkózik, melyek nem igen hagynak időt a szellemi foglalatosságok számára. Délamerika egyáltalán nem vásárol. Belgium, a francia irodalom nagy olvasó tábora kétségbeesetten szenved. Tulzás nélkül mondhatom, hogy a francia könyv, mely tegnap még -nemzeti szellemünk hírnöke volt szerte a világon, rövidesen már nem jut túl határainkon. Nem lehet szóltanul elhaladni e mellett a szerencsétlenség mellett. Kétségkívül borzasztó s hirnevünkre és pénzügyi helyzetünkre nézve egyaránt káros, ha boraink, autóink, fényűzési tárgyaink és gyümölcsseink eladatlanul maradnak. De hogy a francia gondolat sem tud kijutni Franciaországból, ez egyenesen katasztrofális úgy a világ, mint sajátmagunk számára.” (A. B.)

AZ ABESSZIN IRODALOM a feudalizmus megmerevedett és elmaradt társadalmának kifejezője, főképp' népies jellegű. Termékei szájbéli hagyomány formájában jutottak nemzedékről nemzedékre. Mint az a primitív népeknél általában szokásos, az etiopiai irodalma is vallásos elemekkel telített, épületes és tanító irányzatú. Elsősorban biblikus és keresztény legendákból, az ó és új testamentum apokrifáiból, a szentek életének csodálatos eseményeiből s zsoltáros dalokból áll. Szinte minden abesszin irodalmi alkotási teli bibliai célzásokkal, szenvedélyes kitörésekkel s gyakori közöttük az olyan darab, mely alakjainak színesége, kifejezőereje, gyengéd és őszinte hangulata következtében nem nélkülözi a művészi értéket. Az etióp irodalom másik, az előbbivel szinte összeolvadó formája a császári ház dicsőítése. Ilyenek a „királyi krónikák”, melyek végtelen rigmusait rendszerint az udvari irnokok vágy más udvari személyiségek költik. Ezek a krónikák a király családjának salamoni eredetéről énekelnek, felsorolják háborúit, uralkodásának főbb tényeit, birodalmának tartományait, stb. Együttvéte zavaros történelmi dokumentumok, amiket azonban úgy a nép, mint az írástudók komolyan vesznek, hisz mesés multjukat idézik. Ugy az egyházi,

mint a világi műveket igen gyakran olyan ékesszólásba öltöztetik, mely az európai olvasó számára nemcsak tulzott, de komikus is. Ez azonban nem akadályozza meg az abesszin közönséget abban, hogy ne épp a virágos ékesszólást tartsa az irodalmi művek legfontosabb kellékének. A retorika így annyira kifinomodott, hogy egész tudománya keletkezett, a *szám-na-vák*, vagyis az igazi értelem arányának megkeresése a mondatok szinpompás viasza mögött. A népies irodalom termékeit regösök, vándor költők és szerzetesek terjesztik a az abesszin irodalom java valóban az, amit énekelnek és szavalnak, nem pedig a mennyiségileg jelentéktelen írott gyűjtemények. A regösök — a műfajok szerint — külön csoportokba oszlanak. Az *azmarikat*, akik egy időben énekesek, zenészek, bohócok és rögtönzők, lakodalmakra, keresztelőkire, diszebédere s más ünnepségekre hívják; a temetéseken viszont a halott érdemeiről zengenek. Az ország előkelőségeinek rendszerint saját *azmariik* vannak, kiket megbecsüléssel kezelnek. A *salle* harci énekes. A hadvezért követi, lelkesíti a csapatokat, átkot szór az ellenségre és dicsőítő éneket költ a csatából hazatérő katonákra. A *deb-tére*, az *aléka*, a *mamher* szintén rögtönző költő, de ez már nagyobb irodalmi műveltséggel rendelkezik, nagyobb tekintélynek örvend, az udvarban is szívesen látott személy s rendszerint jelentős javadalmazásban részesül.

Az abesszin népi irodalom főképp hosszú ditirambikus költeményekből, naiv dalokból, sirató- és szerelmi versekből, közmondásokból és tanító jellegű mesékből áll. Vallási formulákat és reminiscenciákat, háborús leírásokat, vadállati jellemzéseket s az ember érzéseire vonatkozó egyszerű és közvetlen célzásokat találunk bennük. Spontán kifejezései, álcázatlan érzései maradéktalanul visszatükrözik a belső élet felé irányuló, erkölcsi tökéletesedést kereső, gyengéd, néha büszke abesszin emberi lelkületet, mely olyan, mint mindazoké a hegyi lakóké, akik évezredek tapasztalat kincseiből tanulják a bölcsesség és a türelem erényét.

Talán nem lesz érdektelen, ha befejezésül egy abesszin állatmese hű fordítását közöljük, mely, amellet, hogy a mese-témák közös eredetére is rávilágít, a nem „vad”, hanem csupán elmaradt nép költészetének egyszerűségével válaszol az olasz hódítók képtelen érveire. A mese címe: *A kecskék, az elefánt és a leopárd*. És a következőképp hangzik: „Egy leopárd elhagyta egy napon a barlangját s fia egyedül maradt otthon. A leopárd fiához odament az elefánt, összetaposta és megölte. Valaki tüstént megkereste a leopárdot és ezt mondta neki: — „A fiad meghalt.” A leopárd megkérdezte tőle: — „Ki ölte meg a fiamat?” — „Az elefánt!” — hangzott a válasz. Ám a leopárd így kiáltott: — „Nem, ez nem lehet! Nem az elefánt ölte meg a fiamat, hanem a kecskék!” — A másik kitarzott: — „Nem az elefánt!” — A leopárd csak tovább hajtogatta: — „Nem! Én mondom neked, hogy a kecskék műve ez. Senki más nem ölhetette meg a fiamat, csak a kecskék.” — Azután nagyot ugorva rávetette magát a kecskére és borzasztó mézszárlást vitt véghez közöttük, hogy a fiát megbosszulja. Igaz az, hogy nagyon; is jól tudta, ki ölte meg fiát, de a kecskéket választotta ki bosszúja tárgyául, mert nem bírta az elefánt ereivel. Így van ez mind a mai napig. Amikor egy embert megsért valaki, aki nála erősebb és így nem tudja igazát kivívni, arra támad, aki nála gyengébb. Ezért is mondja a közmondás: — „A leopárd szerint a kecskék hibásak.”